

Guide til vejledning i forbindelse med unges mobilitet

[Maj 2023]

Medfinansieret af
Den Europæiske Union

Indhold

1. Om Udlandsguide for vejledere	2
1.1 Introduktion til Udlandsguide	2
1.2 Målgrupper for mobilitetsvejledningen	3
1.3 Udfordringer for vejledningen	3
2. Typer af mobilitet	4
2.1 Typer af mobilitet	4
2.2 Læring under udlandsophold	5
2.3 Vejledningens faser	6
3. Før opholdet	7
3.1 Vejledning før opholdet	7
3.2 Motivering	8
3.3 Afklaring	8
3.4 Forberedelse	9
4. Vejledning under opholdet	10
4.1 Vejledning under opholdet	10
4.2 Monitorfunktionen	10
4.3 Mentorfunktionen	11
4.4 Tutorfunktionen	12
5. Vejledning efter opholdet	13
5.1 Vejledning efter opholdet	13
5.2 Evaluering	14
5.3 Anerkendelse	14
5.4 Perspektivering	15
5.5 Fastholdelse	15
5.6 Reintegration	16
6. Bibliotek	17
6.1 Om lærende mobilitet generelt	17
6.2 Typer af lærende mobilitet og tilskudsmuligheder	18
6.3 Levevilkår, uddannelsesmuligheder m.m.	18
6.4 Kompetenceudvikling og udlandsophold	18
6.5 Sprog	18
6.6 Anerkendelse af læringsudbytte	18

1. Om Udlandsguide for vejledere

Mobilitetsvejledningen kræver mere end "one size fits all" - Udlandsguide for vejledere hjælper dig igennem alle aspekter af udlandsophold, der har læring som det primære formål

Foto: Jakob Dall

1.1 Introduktion til Udlandsguide

Den såkaldte "lærende mobilitet" – dvs. udlandsophold, der gennemføres som et led i en lærings- eller udviklingsproces – berører stadig flere unge i mange forskellige sammenhænge. Det giver nogle særlige udfordringer til deres vejledere, hvad enten opholdene gennemføres i det etablerede uddannelsessystem eller uden for; på den enkelte unges eget initiativ eller som en del af et projekt eller en udvekslingsaftale. Denne guide er en håndsrækning til vejledere, der kommer i berøring med mobilitet, og som ikke nødvendigvis har den store erfaring eller viden på området.

Guiden dækker alle typer af udlandsophold, der har læring som det primære formål. Den dækker dog ikke mere ferieprægede rejser, korte studieture, hele uddannelser i udlandet, eller vejledning i forbindelse med integration af flygtninge og indvandrere. Et andet område, der heller ikke er omfattet af guiden, er decideret arbejde i udlandet. Her skal du bruge den såkaldte Eures-portal, og i øvrigt være særligt opmærksom på det nye initiativ målrettet mod unge arbejdstagere ("My first EURES-job").

➤ [Læs mere om Eures hos Jobnet](#)

Den er tænkt som et dynamisk redskab til at tilrettelægge selve vejledningsprocessen, og ikke som en database over praktiske forhold som visum, støttemuligheder, bolig, uddannelsestilbud, skat, forsikring, sygesikring m.v. Sidst i teksten finder du dog et lille bibliotek med links til yderligere information og inspiration.

Guiden er udviklet af Søren Kristensen, Ph.d., for Euroguidance Danmark, der er del af et europæisk netværk af nationale ressourcecentre for vejledning, som arbejder for at fremme den internationale dimension i vejledningen og mobilitet.

1.2 Målgrupper for mobilitetsvejledningen

Traditionelt har udlandshold været et privilegium, der har været forbeholdt de mest vilje- og ressourcestærke unge – de, der af egen drift søger ud, og som har kompetencerne til at tackle de udfordringer, de møder. Der findes imidlertid mange undersøgelser og erfaringer, der viser, at også svagere unge kan have stort udbytte af et udlandsophold. Det kræver dog, at det gennemføres inden for en struktureret, læringsmæssig ramme, og at der er støtte og hjælp under hele processen – både før under og efter. Vejledningen er helt essentiel i denne sammenhæng.

I princippet er det dog den samme vejledning, der skal ydes for alle grupper af unge i forbindelse med den lærende mobilitet – forskellen ligger i intensiteten. Du kan derfor bruge denne guide i alle sammenhænge, der handler om unge og mobilitet, men du skal være opmærksom på, at inkluderingen af svagere grupper af unge i mobilitetsaktiviteter vil kræve forholdsvis mere i form af tid og ressourcer til vejledningsindsatsen.

- [Læs mere om mobilitetsvejledning for svagere grupper af unge hos Ministeriet for Uddannelse og Forskning \(pdf\)](#)

1.3 Udfordringer for vejledningen

Overordnet kan man tale om to hovedudfordringer for mobilitetsvejledningen: Der findes mange forskellige læringsformål for mobilitet, og dermed også mange forskellige typer. Samtidigt er målgruppen yderst bredspektret, og det er absolut ikke sådan, at "one size fits all". Den første af disse to overordnede udfordringer er derfor at være medvirkende til at sikre, at de rigtige personer informeres om – og efterfølgende matches med – de rette typer af tilbud eller muligheder.

Derudover skal de enkelte ophold kvalitetssikres, så mulighederne for et positivt udbytte er så optimale som muligt. Udover information og matchning har vejledningen en mindst lige så vigtig rolle i forhold til gennemførelse og kvalitet. Det er derfor en tilsvarende stor udfordring at have et overblik over, hvilke typer af vejledningsinterventioner der kan komme på tale, hvordan de skal doseres, og hvornår i processen denne vejledning skal tilkøbes.

2. Typer af mobilitet

Fælles for forskellige former for mobilitet er, at deltageren skal tage ansvar for egen læring. Som vejleder kan du have indflydelse på flere aspekter, der påvirker læringen

Foto: Jakob Dall

2.1 Typer af mobilitet

Overordnet kan man tale om to former for lærende mobilitet: *udgående*, dvs. at rejse ud af Danmark for at tage på uddannelses- eller praktikophold i et andet land, og *indgående*, der omfatter udlændinge, der kommer til Danmark på uddannelses- eller praktikophold. Inden for begge kan man skelne mellem forskellige kategorier af mobilitet, der henvender sig til forskellige målgrupper og har forskellig varighed:

- **Skoleophold:** Foregår typisk på gymnasieniveau, hvor unge (som regel under 18) tager et år til udlandet på skoleophold. Ophold formidles af udvekslingsorganisationer og foregår over hele verden, heraf en meget stor del af USA. Under opholdet bor deltagerne hos en værtsfamilie og integreres i deres dagligdag
- **Studieophold i udlandet:** Mange videregående uddannelsesinstitutioner i Danmark har lavet udvekslingsaftaler med lignende institutioner verden over. Det gør det muligt at tage en del af uddannelsen i udlandet, typisk ét til to semestre. Nogle studerende tilrettelægger også deres eget ophold uden om disse aftaler som såkaldte "free movers".
- **Praktik i udlandet:** Ophold på en offentlig eller privat arbejdsplads, hvor deltageren integreres i arbejdsprocesserne i en periode som en del af et formelt eller ikke-formelt uddannelsesforløb. Findes både i de grundlæggende erhvervsuddannelser og i videregående uddannelser samt for arbejdstagere. Varer typisk fra to uger og opefter.

- **Arbejdslejlighed:** Ophold for unge (typisk i sommerperioden) af to-seks ugers varighed. Man deltager almindeligvis i et praktisk, almennyttigt projekt i lokalsamfundet.
- **Frivilligt arbejde i udlandet:** Mange almennyttige organisationer i udlandet tilbyder unge at arbejde i en periode (fra et 1-12 måneder) som frivillig. Opholdet er ulønnet, men som regel dækkes forplejning og ophold, og nogle gange udbetalesder lommepenge.
- **Au pair:** Ophold hos en udenlandsk familie, hvor man udfører lettere husarbejde og deltager i sprogkurser. Varer typisk otte-tolv måneder.
- **Ungdomsudveksling:** Ophold i udlandet, der er arrangeret i regi af ungdomsorganisationer og foreninger uden for det formelle uddannelsessystem. Typisk af kortere varighed (to-fire uger).

Fælles for alle typer af lærende mobilitet er dog, at læringsudbyttet i bund og grund baserer sig på en række af de samme mekanismer, der overordnet skal indtænkes i vejledningsprocessen som en del af kvalitetssikringsarbejdet.

2.2 Læring under udlandsophold

En god tilrettelæggelse er afgørende for det læringsmæssige udbytte af et udlandsophold. Men det er også en karakteristisk og vigtig del af ophold i udlandet, at det ikke kan kontrolleres på samme måde som fx almindelig skolegang i hjemlandet. Deltageren er nødt til at tage et større ansvar for egen læring. Denne læring er imidlertid påvirket af en række forhold – eller processer – som man som vejleder kan have indflydelse på:

Immersion: En meget væsentlig del af læringen foregår ved, at deltageren har en så stor grad af kontakt med miljøet i værtslandet som muligt. Dette forudsætter en ordentlig forberedelse (især sproglig og kulturel), og at der er en god introduktion i værtsmiljøet. Her spiller det endvidere en stor rolle, om deltageren er sendt ud alene eller som en del af en gruppe.

Ansvarliggørelse: Et ophold i udlandet kan ses som problembaseret læring, hvor deltageren får mulighed for at finde sine egne løsninger på nye og anderledes problemstillinger. Dette fremmer den personlige udvikling, men usikkerheden må ikke være større, end at deltageren kan magte den. Samtidig må han eller hun heller ikke fratages initiativet gennem overbeskyttelse.

Relativering: Deltageren skal have mulighed for at opleve og sammenligne med kendte forhold derhjemme, så der gøres plads til frugtbar undren. Hvis opholdet opleves som alt for forskelligartet, risikeres det også, at det opleves som interessant, men måske dybest set uvedkommende og dermed uden budskaber til hverdagen derhjemme.

Refleksion: Læring opstår, når deltageren med udgangspunkt i sin undren tænker over oplevelserne i udlandet og gør dem til erfaringer, som kan bruges i hverdagen. Denne refleksion er imidlertid en skrøbelig proces, der kan gå i stå undervejs, eller også føre til afvisning og indkapsling af det oplevede, så der ikke sker noget læringsudbytte. Som vejleder har du mulighed for at påvirke alle disse læreprocesser igennem de forskellige faser af vejledningsarbejdet.

2.3 Vejledningens faser

I forbindelse med evalueringer af mobilitetsprojekter er det blevet klart, at læringsudbyttet af et udlandsophold ikke bare betinges af tiden i udlandet, men at der er tale om en proces, der i meget høj grad også påvirkes af, hvad der sker forud og bagefter – og at vejledningen spiller en central rolle i hele forløbet. Derfor kan vejledningsindsatsen opdeles i tre forskellige faser:

- Vejledningen **før** opholdet omhandler motivering og afklaring af deltagere samt forberedelsen til opholdet.
- Vejledningen **under** opholdet har at gøre med integrationen i værtsmiljøet, understøttelse af læreprocesserne samt kriseberedskabet undervejs.
- Vejledningen **efter** drejer sig om evalueringen af udbyttet og indsatsen m.h.p.
– p. at nyttiggøre deltagerens indvundne viden, færdigheder og kompetencer i karriere- og uddannelsesmæssig sammenhæng.

I det følgende kommer der tre afsnit med mere udspecificeret beskrivelse af vejledningsindsatsen i hver enkelt af de tre faser. Du kan vælge at læse dem i rækkefølge, eller at fokusere på en enkelt af faserne. I hvert af underafsnittene herunder har du muligheden for enten at klikke dig tilbage til denne side, eller gå videre til næste trin.

3. Før opholdet

"Det der kan jeg også gøre" - motivering, afklaring og god forberedelse klæder deltageren bedst muligt på til at tackle et udlandsophold

Foto: Jakob Dall

3.1 Vejledning før opholdet

Vejledningsindsatsen før et ophold i udlandet omfatter tre opgaver:

- Motivering
- Afklaring
- Forberedelse.

Forberedelsen kan igen deles op i forskellige aspekter:

- Sproglig forberedelse
- Kulturel forberedelse
- Praktisk forberedelse
- Pædagogisk forberedelse
- Psykologisk forberedelse

Når det drejer sig om ophold, der er organiseret som et projekt inden for rammerne af en uddannelsesinstitution eller en organisation, er der ofte en arrangør eller projektkoordinator, der har det overordnede ansvar for hele gruppen af deltagere, og som tager sig af hele eller dele af de tre ovennævnte opgaver; evt. med vejlederen tilkøbt. Når det drejer sig om enkeltpersoner, der på eget initiativ og ansvar planlægger at tage af sted, er det imidlertid mange gange vejlederen, der bliver omdrejningspunktet for de processer, der går forud for afrejsen.

3.2 Motivering

I mange tilfælde er vejledningen i forbindelse med udlandsophold overvejende **reaktiv**. Dvs. at vejlederen reagerer på forespørgsler fra brugere, der af egen drift henvender sig for at høre om mulighederne, eller som allerede er tilknyttet et projekt.

Dette kan have som konsekvens, at udlandsophold overvejende bliver en aktivitet for ressourcestærke unge, der har initiativ, udsyn og mod til at tage springet ud i det ukendte – eller som allerede har fået tilbuddet om at tage ud. Men undersøgelser viser, at også vanskeligt stillede unge kan have udbytte af udlandsophold. Derved ligger der en udfordring for vejledningen i også at arbejde **proaktivt** med udlandsophold, dvs. opmuntre og motivere unge til at inkludere et udlandsophold i deres uddannelsesplan, selvom de måske i udgangspunktet ikke har overvejet muligheden, eller ikke er helt trygge ved tanken. Af samme årsag bruger mange vejledere tid på at deltage i arrangementer, hvor de kan formidle budskabet også til de unge, der ikke af sig selv finder ind på vejledningskontoret for at høre om, hvad udlandet kan tilbyde.

En meget virkningsfuld måde at motivere er ved at få andre unge, der har været i udlandet, til at fortælle om deres oplevelser over for andre unge. Det behøver ikke nødvendigvis at være de velformulerede og succesrige, der fortæller – det er eksemplets magt, der er virkningsfuldt. Og jo mere almindelige oplægsholderne er, desto lettere er det at identificere sig med dem og få oplevelsen af, at "det kunne jeg også gøre". Hvis man som vejleder ikke kender unge, der har været ude og er parate til at stille op, kan man gøre det næstbedste og vise udsendelser med interviews eller henvise til skriftlige eksempler.

- [Se eksempler på videoklip og artikler med "testimonials" fra unge, der har været på et udlandsophold](#)

3.3 Afklaring

Unge, der er blevet tændt på et udlandsophold, men som ikke har nogen klar idé om formen, kan med fordel henvises til Grib Verdens hjemmeside, hvor de kan få en overordnet og anskuelig gennemgang af de muligheder, der findes.

- [Læs mere om Grib Verden på gribverden.dk](#)

Mange unge har dog brug for ikke bare at få oplysninger om mulighederne, men også om at få afklaret, om det i virkeligheden er noget for dem. Nogle kommer med urealistiske forventninger til, hvad et udlandsophold indebærer – eller hvad det kræver af dem selv. Det er selvfølgelig ikke vejledningens opgave at dømme nogen inde eller ude, men at hjælpe unge til selv at afklare, om det er noget for dem. Det kan fx ske ved at få dem til at forholde sig til en række spørgsmål eller udsagn omkring de personlige kompetencer, der skal til for at kunne håndtere de udfordringer, et udlandsophold indebærer.

- [Se et eksempel på et selvafklaringsredskab hos Uddannelses- og Forskningsministeriet i Klar, parat, start! Afklaring af udlandsophold \(pdf\)](#)

Derudover er det i denne fase også en god idé – hvis man har mulighed for det – at teste den unges vilje til at gennemføre et ophold i udlandet, så man ikke spilder ressourcer på personer, der i sidste ende alligevel ikke tager af sted. Det kan ske ved at stille dem opgaver, der kræver, at de investerer egen tid og ressourcer i forløbet – fx at de deltager i en række møder, forbereder og holder et oplæg om værtslandet og/eller laver

en detaljeret profil af sig selv. I nogle projekter lader man også deltagerne indbetale et depositum, som refunderes, når de er i værtslandet – men som går tabt, hvis de falder fra inden afrejsen uden gyldig grund. Disse tiltag gør, at de potentielle deltagere har tænkt sig grundigt om, inden de melder sig til.

3.4 Forberedelse

Set i et læringsmæssigt perspektiv er det værste, der kan ske i et mobilitetsprojekt, at deltageren møder udfordringer, som opleves som uoverstigelige, og som får ham eller hende til at opgive og vende hjem. Ikke alene betyder det, at læringsprocessen ikke fuldbyrdes – nogle gange fører det også ligefrem til negativ læring, hvor deltageren opfatter forløbet som et personligt nederlag. Derfor er det vigtigt, at deltageren gennem en god forberedelse er klædt bedst muligt på til at tackle de situationer, der opstår. Forberedelsen til et udlandsophold bør derfor være struktureret og omfatte alle 5 aspekter af forberedelsesdimensionen.

Det kan dog diskuteres, hvorvidt sproglig, kulturel og/eller praktisk forberedelse er opgaver, som vejlederen skal stå for. Det samme gælder for den pædagogiske forberedelse – altså identifikation og formulering af læringsmål og -metoder. De fleste vejledere vil dog komme ind omkring disse aspekter i forbindelse med motiverings- og afklaringsprocesser, hvor det er nødvendigt at stille spørgsmål som:

- Hvor god er du til fremmedsprog?
- Hvad ved du om historie, kultur og mentalitet i værtslandet?
- Hvad er dit formål med at rejse ud?
- Hvad forestiller du dig i forhold til leveomkostninger, bolig, sygesikring, opholdstilladelse m.m.?

Det betyder ikke, at man som vejleder skal have et indgående kendskab til disse aspekter af udlandsophold – det vigtige er, at stille spørgsmålene og dermed fremtvinge refleksioner hos den unge om, hvorvidt det kunne være noget for ham eller hende. Alligevel kan det være en fordel med en vis paratviden i forhold til nyttige redskaber i denne proces – f.eks. om metoder til afklaring af sprogfærdighed, eller kilder til information om levevilkår. I biblioteket kan du finde nyttige henvisninger, selvom der naturligvis ikke er tale om noget udtømmende materiale.

Den *psykologiske forberedelse* er derimod et forberedelsesaspekt, som vejlederen ofte er alene om at varetage. Den handler om at forberede deltageren på de mentale udfordringer, som et udlandsophold – og i særlig grad et længerevarende udlandsophold – kan byde på. Det kan fx dreje sig om det såkaldte "kulturchok" eller ensomhed og hjemve, der kan få unge til at afbryde opholdet og tage hjem før tid. Psykologisk forberedelse handler også om at give deltageren en tilskyndelse til at bruge oplevelser (både positive og negative) af anderledeshed som en afsæt til frugtbar undren og læring, snarere end at reagere med afvisning og fjendtlighed.

4. Vejledning under opholdet

Monitor, mentor eller tutor? Under holdet er det vigtigt at koordinere indsatsen mellem de relevante ressourcepersoner i både værts- og sendeland

Foto: Jakob Dall

4.1 Vejledning under opholdet

Under *udgående mobilitet* vil danske unge ofte kunne trække på vejledere eller andre ressourcepersoner på stedet (dvs. i værtslandet), og en dansk vejleders rolle er derfor begrænset. I visse tilfælde kan man som vejleder dog godt blive inddraget, fx i forbindelse med krisesituationer, hvor det er nødvendigt, at der sker en koordination mellemkompetente personer i hhv. værts- og sendeland. Omvendt vil danske vejledere dog også ofte blive involveret i forhold til den indgående mobilitet, hvor en udenlandsk deltager henvender sig med problemstillinger, hvor de har behov for information og rådgivning i forhold til en dansk sammenhæng.

Indsatsen her er ofte situationelt bestemt; dvs. det er svært at sige noget generelt om, hvordan man som vejleder ruster sig til denne opgave metodemæssigt. Det er imidlertid vigtigt at kunne koordinere indsatsen mellem de forskellige ressourcepersoner på området, og her er der forskellige funktioner, der kan komme i spil – nogle af hvilke kan varetages af en vejleder eller indebærer vejledningsmæssige aspekter.

De relevante ressourcepersoner (der enten kan have deres funktion officielt eller uofficielt, have overlappende opgaver, og i nogle tilfælde slet ikke findes) er mentor, tutor og monitor.

4.2 Monitorfunktionen

”Monitor” betyder ”overvågning”, og funktionen er knyttet til varetagelsen af de praktiske aspekter: forsikring, lægehjælp, bolig, transport osv. Begrebet er brugt her som

betegnelsen for den funktion i værtslandet, der overvåger deltagerens ve og vel under opholdet, og som kan bistå med information og praktisk bistand, hvis der opstår problemer, som deltageren ikke kan løse på egen hånd. Ofte varetages denne funktion af en projekt- eller programleder, når der er tale om udlandsophold, der foregår gennem en organisation eller en institution.

Monitorfunktionen handler i meget høj grad om at være til rådighed i krisesituationer – dvs. hvis deltageren kommer ud i situationer, som han eller hun ikke alene kan klare på egen hånd. Det eksakte indhold af monitorfunktionen afhænger af den enkelte deltagers behov. Nogle gange er der brug for nærmest konstant mandsopdækning – andre gange er det nok bare at efterlade et telefonnummer. Det gælder dog generelt for monitorfunktionen, at den altid – med undtagelse af akutte og alvorlige krisesituationer – er at betragte som hjælp til selvhjælp. Grundlæggende er den enkelte deltager selv ansvarlig for sit ophold.

Man skal som monitor være opmærksom på, at overdreven assistance og omsorg kan have negative konsekvenser for læreprocessen, fordi det kan berøve deltageren muligheden for at udvikle sine problemløsningskompetencer.

4.3 Mentorfunktionen

Mentoren er ansvarlig for deltageren på arbejdspladsen eller uddannelsesinstitutionen i udlandet. Mentorens opgave er at støtte deltageren i integrationen på arbejdspladsen eller i studiemiljøet og hjælpe med praktiske detaljer og problemstillinger i relation til denne.

Mentoren på en uddannelsesinstitution kan ofte være en vejleder eller en person med en vejlederfunktion. I så fald drejer det sig om pædagogisk uddannet personale, der tilmed ofte har erfaring med udenlandske elever/studerende.

På en arbejdsplads er det derimod ofte mere tilfældigt, hvem der får denne funktion, og mange virksomheder tænker ikke umiddelbart i disse baner. Derfor er det vigtigt i forbindelse med praktik i udlandet at insistere på at få udpeget en kontaktperson/mentor på arbejdspladsen, der kan følge praktikanten. Ligeledes er det en god idé at beskrive mentorens opgaver sammen med værtsvirksomheden, så misforståelser ikke opstår personen er ikke nødvendigvis i udgangspunktet pædagogisk uddannet eller har erfaring med håndteringen af udenlandske praktikanter.

En mentor varetager oftest en eller flere af de følgende opgaver:

- Introduktion til arbejdspladsen og kollegerne eller uddannelsessted og medstuderende
- Indslusning til opgaverne
- Kontaktperson på uddannelses- eller praktikstedet
- Deltagerens trivsel på arbejdspladsen eller i studiemiljøet
- Udarbejdelse af kort evalueringsrapport eller deltagelse i afsluttende evalueringsmøde.

Mange mentorer har påtaget sig opgaven frivilligt eller uofficielt, men det kan være en god idé, hvis der kan aftales et antal timer til mentorindsatsen, så opgaven synliggøres, og alle er på det rene med, hvad den indebærer tidsmæssigt. Dette kan også være en hjælp for mentoren i forhold til hans eller hendes foresatte, således at indsatsen anerkendes i forhold til arbejdsbelastningen og ikke bare lægges oven i de normale arbejdsopgaver.

Vær opmærksom på, at "mentor" og "tutor" ofte bruges synonymt i mange sammenhænge.

4.4 Tutorfunktionen

"Tutor" og "mentor" bruges ofte som synonymmer, og i nogle tilfælde blot med den ene forskel, at "mentor" anvendes i sammenhæng med praktikophold i en virksomhed, mens "tutor" bruges på (videregående) uddannelsesinstitutioner. Tutorbegrebet er ydermere relativt velkendt og veldefineret i udlandet i studiemæssige sammenhænge (videregående uddannelse).

Tutor-begrebet bruges imidlertid her om den person/funktion, der står med det overordnede ansvar for *læreprocessen* i forbindelse med opholdet. Det vil i reglen også være den person, der har udarbejdet uddannelsesplanen og formuleret læringsmålene for opholdet sammen med deltageren. For personer, der rejser ud i forbindelse med en formel uddannelse, er dette ofte en lærer på uddannelsesinstitutionen i hjemlandet, men det kan også være en person på det udenlandske uddannelsessted.

- Udarbejdelse af læringsmål for opholdet (typisk sammen med deltageren og/eller den udsendende organisation)
- Vejledning i forhold til studieaktiviteter og læreprocesser
- Kontaktperson for alle henvendelser vedr. den enkelte deltagers læringsforløb
- Evt. dokumentation af jobfunktioner, erfaring eller studieaktivitet
- Beskrivelse og dokumentation af arbejdsopgaver ift. godkendelse og certificering
- Deltagelse i afsluttende evaluering (rapport eller møde).

Man kan evt. aftale et fast timetal, som tutoren har til rådighed for den enkelte deltager.

5. Vejledning efter opholdet

Tiden efter et udlandsophold er en vigtig del af læringsprocessen, og her kan vejlederen hjælpe deltageren med at bearbejde og optimere udbyttet af opholdet

Foto: Jakob Dall

5.1 Vejledning efter opholdet

Læringen i forbindelse med et udlandsophold slutter ikke ved hjemkomsten. I tiden efter opholdet sker der en efterbearbejdning af indtryk og oplevelser, der er en vigtig og integreret del af hele læreprocessen.

Det er en fase, hvor vejlederen i allerhøjeste grad kan være med til at optimere læringsudbyttet. Formålet er at hjælpe deltageren med at evaluere og følge op på oplevelserne. Det kan omfatte:

- evaluering af den tilsigtede (og utilsigtede) læring
- anerkendelse af læringsudbyttet
- perspektivering af oplevelserne
- fastholdelse af en positiv personlig udvikling
- identifikation af uddannelses- og karrieremæssige konsekvenser
- reintegration af deltageren.

5.2 Evaluering

Evaluering af udlandsophold er ikke nødvendigvis en opgave for vejledere, men vejledere er ofte involveret i processen som informanter. Den viden, der kommer ud af evalueringerne, er desuden yderst vigtig for vejledere i forhold til at kunne optimere fremtidige vejledningsforløb.

Evaluering har tre forskellige funktioner i forhold til lærende mobilitet:

Kontrol: Når opholdet har været støttet af et program, en fond eller legat, er det i reglen et krav, at deltageren eller organisatoren bagefter indleverer en evalueringsrapport. Rapporten bruges af programadministratorerne til at afgøre, om pengene er brugt i overensstemmelse med de betingelser, der var knyttet til bevillingen. I de fleste tilfælde er evalueringens indhold og form angivet i en vejledning, der udsendes sammen med bevillingsskrivelsen.

Den enkelte deltagers læring: Den enkelte deltagers faglige læring og generelle kompetence til vækst evalueres for at afgøre, om opholdet har fungeret tilfredsstillende som pædagogisk instrument. Også hvis opholdet skal certificeres eller anerkendes som en del af en uddannelse, er en evaluering af læringen nødvendig. Evalueringen af læringen sker med udgangspunkt i den individuelle læringsplan, der bør være udfærdiget før opholdets start.

Organisatorisk læring: Opholdet eller projektet evalueres af den arrangerende organisation for at klarlægge såvel de positive som negative aspekter og deres årsager. Denne viden kan bruges, når der skal arrangeres nye ophold. Desuden fungerer den nedskrevne evalueringsrapport som en vigtig dokumentation, der kan bruges af andre i organisationen end lige den eller de, der var direkte involveret.

Det drejer sig ikke nødvendigvis om tre adskilte evalueringer, der skal foretages hver for sig. Det er mere en analytisk skelnen, og evalueringer i det virkelige liv vil typisk indeholde elementer af alle tre funktioner. Evalueringen bør ud over deltagerne også involvere den modtagende institution/virksomhed i udlandet. Både tutor/mentor- og monitor-funktionen inddrages. Evalueringer kan foretages mundtligt eller skriftligt, og i reglen opereres der både med skriftlige rapporter og mundtlige interviews.

- [Se eksempel på en evalueringsskabelon til lærende mobilitet hos Uddannelses- og Forskningsministeriet i Evaluering efter endt ophold – deltagere og værtsorganisationer \(pdf\)](#)

5.3 Anerkendelse

Når man taler om anerkendelse, er det ofte i relation til formelle uddannelsesforløb. Det handler om at sikre, at opholdet i udlandet indgår som en integreret del af deltagerens uddannelsesforløb, så den totale uddannelsestid ikke forlænges. *Formel anerkendelse* har tidligere været et stort problem, som har været udnævnt til en af de helt store barrierer for unges deltagelse i mobilitetsaktiviteter. Problemet har derfor været i fokus gennem mange år både på nationalt og internationalt plan, og der er efterhånden udviklet procedurer og redskaber, der sikrer, at ophold i udlandet kan indgå som en del af en dansk uddannelse. To eksempler er ECVET-ordningen (*European Credit transfer system for Vocational Education and Training*) for erhvervsuddannelsernes vedkommende, og ECTS (*European Credit Transfer System*) for de videregående uddannelser.

Formel anerkendelse er dog stadigvæk et problem i nogle sammenhænge – fx for gymnasieelever, der tager på et års uddannelsesophold i udlandet gennem en udvekslingsorganisation.

Udover den formelle anerkendelse taler man dog også om *uformel anerkendelse*. Uformel anerkendelse er, når omgivelserne (fx en arbejdsgiver) anerkender, at et udlandsophold i sig selv kan have en værdi, der er et plus i sammenhæng med fx en ansættelse, også selvom det ikke har været en del af en uddannelse. Det kan fx være et 6 måneders udlandsophold som frivillig, eller deltagelse i et udvekslingsprojekt arrangeret af en ungdomsorganisation. Udfordringen her er ofte at kunne synliggøre og dokumentere, at opholdet ikke bare har været "ferie", men at der er sket en læring undervejs. Også her er der udviklet instrumenter, der skal hjælpe med at indkredse og beskrive den kompetenceudvikling, der er sket. Et eksempel er Youthpass, der er specielt udviklet til brug i regi af ungdomsudvekslinger.

Det er selvfølgelig ikke vejlederen, der står for selve anerkendelsesproceduren, men vejlederen skal kunne informere deltageren om muligheder og procedurer. I forberedelsesfasen skal deltageren have information om, hvilke muligheder der er for anerkendelse og hvilke procedurer, det forudsætter (fx at der bliver lavet en detaljeret læringsplan); og efter opholdet er vejlederen også med til at sikre, at den nødvendige opfølgning på dette sker.

5.4 Perspektivering

Et udlandsophold handler grundlæggende om at kaste sig ud i det ukendte (nye omgivelser, en anden kultur) og deltagere i mobilitetsaktiviteter vil helt sikkert have haft oplevelser og gjort observationer undervejs, som har udløst undren, og denne undren danner et vigtigt grundlag for læreprocessen – ikke mindst i forhold til udviklingen af de interkulturelle kompetencer, der optræder i mange beskrivelser af læringsmål.

Både positive og negative oplevelser har dette potentiale. Men det er ikke givet, at en deltager på egen hånd er i stand til at afkode disse hændelser og omsætte dem til frugtbar undren, der efterfølgende kan bearbejdes til konstruktiv erfaring og læring. Det er i mange tilfælde alt for nemt at oversætte, hvad der er "anderledes" til noget uvedkommende eller måske endda til fjendtlighed og forstærkede fordomme, selvom det i virkeligheden handler om andre måder at gøre tingene på, der kan give nogle interessante, nye perspektiver på ens egen situation.

Som en del af opfølgningen på et udlandsophold er derfor en god idé, at vejlederen – eller en anden ressourceperson – efter hjemkomsten taler opholdet igennem med deltageren for at sætte observationer og oplevelser (positive såvel som negative) i rette perspektiv og afklare evt. misfortolkninger. Det kan evt. ske i sammenhæng med evalueringssamtalen, men mange vejledere afvikler også særlige forløb (individuelle eller gruppesamtaler) for at adressere perspektiveringsbehovet som en del af opfølgningen.

5.5 Fastholdelse

Længerevarende udlandsophold indeholder et stort potentiale for personlig udvikling, fordi tiden i udlandet udgør et frirum, hvor deltageren kan eksperimentere med og dyrke aspekter af sin personlighed, som måske har været undertrykt i det hjemlige miljø. Forandringer kan ske på det faglige/uddannelsesmæssige område (nye interesser, ambitioner, kompetencer) eller på det personlige område (nye vaner, holdninger, fritidsinteresser, omgangskreds, kompetencer).

Ved hjemkomsten oplever man imidlertid ofte et pres for atter at blive sådan, som man var før afrejsen. Vejlederen kan bidrage til at støtte udviklingen og fastholde den positive ændring, der er sket. Det kan bl.a. ske ved at hjælpe deltageren til at sætte ord på forandringerne og bistå med at drage evt. uddannelsesmæssige og karrieremæssige konsekvenser.

5.6 Reintegration

Ligesom der i tiden efter ankomsten til værtslandet kan opstå kulturchok og hjemve, kan der ved hjemkomsten også ske et såkaldt "omvendt kulturchok", hvor han eller hun kan have svært ved at finde sig til rette i de gamle omgivelser.

Det "omvendte kulturchok" er et problem, der typisk opstår ved længerevarende ophold, og ironisk nok især, når der er tale om en vellykket begivenhed. Det har været en skelsættende epoke i livet, hvor de føler, de har gennemgået en markant udvikling, men hvor de efterfølgende får følelsen af, at omgangskredsen ikke anerkender og værdsætter forandringen, men forventer, at personen er den samme som ved udrejsen. Det er derfor meget normalt, at deltagere i længerevarende udlandsophold gennemgår en periode efter hjemkomsten, hvor de nærmest befinder sig i en depressiv tilstand.

Som vejleder skal man være opmærksom på denne tilstand, der kan gøre deltageren apatisk og initiativløs i en periode.

Det er vigtigt først og fremmest at give deltageren mulighed for at tale om og bearbejde sine oplevelser, så han eller hun ikke går rundt alene og ruger over dem. Familie og venner bliver typisk hurtigt træt af at høre om opholdet, og det kan være med til at styrke følelsen af isolation. Ud over de samtaler, som vejlederen tager med deltageren som et led i perspektiverings- og fastholdelsesprocesserne, kan man også arrangere gruppediskussioner eller sammenkomster med andre, der er i samme situation. Det kan styrke processen at opfordre de hjemvendte deltagere til at holde oplæg om deres oplevelser eller på anden måde hjælpe med at forberede andre, der står for at skulle rejse ud. Desuden er det vigtigt at opmuntre deltageren til hurtigst muligt at indgå i sociale sammenhænge i hjemlandet – fx i forbindelse med fritidsaktiviteter.

Reintegrationen er for mange en langvarig proces. De kan gå i op til et år eller længere efter hjemkomsten og længes tilbage til deres tid i udlandet og romantisere denne i en grad, som er helt ude af proportion med de faktiske oplevelser. Man skal som vejleder være opmærksom på, at sociale og andre tilpasningsmæssige problemer i denne periode kan føres tilbage til opholdet og til følelsen af at være anderledes end dem, der ikke har haft en tilsvarende oplevelse.

6. Bibliotek

Ressourcer i form af yderligere information og redskaber hjælper dig som vejleder i processen med at guide unge igennem lærende mobilitet

Foto: Jakob Dall

Dette bibliotek indeholder links til steder, hvor du kan finde yderligere informationer og redskaber til brug i vejledningsprocessen omkring lærende mobilitet for unge. Du finder også enkelte links inde i teksten på relevante steder, men for ikke at gøre navigationen alt for uoverskuelig har vi valgt at samle de fleste henvisninger i et særligt afsnit.

Det er selvfølgelig meget langt fra at være en komplet samling af alt, hvad der potentielt kan have relevans for vejledning og udlandsophold. Der er tale om et meget selektivt udvalg af kilder, der belyser centrale aspekter, og som hver især kan føre videre til mere specialiseret information. Noget af materialet er knyttet til bestemte former for lærende mobilitet (fx frivilligt arbejde i udlandet), men er medtaget, fordi det indeholder generel information af relevans for alle typer mobilitet.

Nogle af de opgivne links er på engelsk.

Vi anbefaler i øvrigt, at du jævnligt går ind på hjemmesiden for det europæiske vejledningssamarbejde Euroguidance og holder dig opdateret med nye udviklinger og inspiration. Her kan du også læse noget om, hvordan du selv kan blive mobil som vejleder.

➤ [Læs mere om Euroguidance hos Uddannelses- og Forskningsministeriet](#)

6.1 Om lærende mobilitet generelt

- [Læs mere om vejledning og uddannelsesophold på UddannelsesGuidens hjemmeside \(artikel i ViaVejledning\)](#)

- [Lær om begrebet "lærende mobilitet" og kvalitetskriterierne for mobilitet hos Europarådet](#)
- [Læs om tilrettelæggelse og gennemførelse af lærende mobilitet hos Europarådet \(frivilligt arbejde i udlandet\)](#)

6.2 Typer af lærende mobilitet og tilskudsmuligheder

- [Læs mere om forskellige typer af mobilitet \(udgående mobilitet\) på Gribverden.dk](#)
- [Læs mere om programmer og tilskudsmuligheder hos Uddannelses- og Forskningsministeriet](#)

6.3 Levevilkår, uddannelsesmuligheder m.m.

- [Læs om levevilkår i andre lande hos the European Youth Information and Counselling Agency \(links til ungdomsinformationscentre i Europa\)](#)
- [Læs om levevilkår og videregående uddannelse i Danmark hos Study In Denmark \(indgående mobilitet\)](#)
- [Læs om uddannelsessystemer i andre lande hos Uddannelses- og Forskningsministeriet \(EU + associerede lande\)](#)

6.4 Kompetenceudvikling og udlandsophold

- [Lær om kompetenceudvikling i forbindelse med udlandsophold hos Centre for International Mobility](#)

6.5 Sprog

- [Lær om sprog hos Europarådet \(den europæiske sprogportfolio til diagnosticering af fremmedsprogskompetencer\)](#)
- [Læs mere om viden om fremmedsprog hos Det Nationale Center for Fremmedsprog](#)

6.6 Anerkendelse af læringsudbytte

- [Læs om dokumentation af læringsudbytte ved udlandsophold hos Europass](#)
- [Læs om dokumentation af læringsudbytte ved deltagelse i ikke-formelle sammenhænge hos Youthpass \(ungdomsudvekslinger\)](#)